

POSTANOWIENIE

Dnia 21 kwietnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)

SSN Gerard Bieniek

SSN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Starosty S.

przy uczestnictwie M. G., T. N., T. Z., P. B., A. B., J. M., Z. L., R. L., B. L., J. L., M. G., J. S., M. N., J. Ł., K. J., S. S. i Gminnej Spółdzielni "S(...)" w J.

o wpis,

po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 21 kwietnia 2005 r., kasacji uczestnika Gminnej Spółdzielni "S(...)" w J. od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 21 kwietnia 2004 r., sygn. akt II Ca (...),

oddala kasację i orzeka, że każdy uczestnik postępowania ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Uzasadnienie

Sąd pierwszej instancji uwzględnił wniosek Skarbu Państwa o założenie nowej księgi wieczystej i dokonanie w niej wpisu prawa własności na rzecz wnioskodawcy.

W następstwie apelacji wniesionych przez troje uczestników postępowania Sąd drugiej instancji postanowieniem z dnia 21 kwietnia 2004 r. uwzględnił dwie apelacje uchylając zaskarżone wpisy i oddalając wniosek oraz orzekając o kosztach postępowania odwoławczego; apelację uczestniczki S. S. Sąd odwoławczy odrzucił.

W uzasadnieniu swego postanowienia Sąd drugiej instancji, z powołaniem się na przepis art. 31 ust. 1 u.k.w.h., stwierdził, że wpis do księgi wieczystej może być dokonany na podstawie dokumentu z podpisem notarialnie poświadczonym, jeżeli

szczególne przepisy nie przewidują innej formy dokumentu. W wyniku zbadania dołączonych do wniosku dokumentów Sąd drugiej instancji uznał, że kserokopia decyzji wywłaszczeniowej z dnia 17 lutego 1977 r. nie może stanowić podstawy wpisu, a to wobec oczywistej niezgodności tego środka dowodowego z wymogami dokumentu stanowiącymi podstawę wpisu wedle treści powołanego wyżej przepisu art. 31 ust. 1 u.k.w.h.

Odwołując się do przepisu art. 31 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości, obowiązującej w czasie wydawania powołanych we wniosku decyzji administracyjnych, Sąd Okręgowy stwierdził, że podstawę do ujawnienia w księdze wieczystej praw rzeczowych do objętych wywłaszczeniem nieruchomości stanowiła ostateczna decyzja o wywłaszczeniu. Uznał zarazem, że przedłożona przy wniosku kserokopia decyzji z dnia 17 lutego 1977 r. nie dość, że uchybia wyżej określonym wymogom co do formy, to nie może stanowić jakiegokolwiek podstawy do upatrywania w niej przymiotu ostateczności. Kserokopia ta nie uzyskuje takiego przymiotu z mocy kserokopii notarialnie poświadczonej decyzji z dnia 30 lipca 1977 r. Wojewody X., a to wobec braku w aktach decyzji organu I instancji czyniącej zadość wymogom określonym w art. 31 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz wobec brzmienia dokumentu w postaci kserokopii informacji z dnia 24 stycznia 2000 r. burmistrza J. o braku klauzuli ostateczności w decyzji z dnia 17 lutego 1977 r.

Postanowienie Sądu drugiej instancji zaskarżyła kasacją uczestniczka postępowania – Gminna Spółdzielnia „S.(...)” w J., w części dotyczącej pkt 1 sentencji postanowienia.

Skarżąca zarzuciła naruszenie art. 250 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 9 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c. a także naruszenie: „...przepisów k.p.c. i kpa o właściwości rzeczowej sądów cywilnych i organów administracyjnych dot. związania sądów prawomocną decyzją administracyjną i stanowiskiem organów administracyjnych odnośnie prawomocności decyzji administracyjnej (niedopuszczalność drogi sądowej - nieważność postępowania z mocy art. 379 pkt 1 k.p.c.”.

Skarżąca uczestniczka postępowania wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w pkt 1 i oddalenie apelacji J. M. i T. Z. oraz utrzymanie w mocy zaskarżonych nimi wpisów.

W uzasadnieniu kasacji stwierdzono, że skoro oryginalny egzemplarz decyzji o wywłaszczeniu znajduje się w aktach sprawy o sygn. I C (...) Sądu Okręgowego w N., to z mocy art. 250 k.p.c. wystarczy przedstawienie urzędowo poświadczonego przez ten

organ odpisu tego dokumentu. Zdaniem skarżącej, Sądowi Wieczystoksięgowemu został przedstawiony uwierzytelniony przez Sąd Apelacyjny odpis tej decyzji, co czyni zadość przepisowi art. 250 § 1 k.p.c., a o jej prawomocności świadczy uwierzytelniony notarialnie odpis ostatecznej decyzji Wojewody X. utrzymującej w mocy decyzje organu I instancji o wywłaszczeniu przedmiotowej nieruchomości.

Zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. uzasadniono przekroczeniem przez Sąd II instancji granic zaskarżenia wobec nieokreślenia w jakiej części wnioski zostały oddalone, co oznacza orzeczenie przez Sąd odwoławczy co do nie zaskarżonej części rozstrzygnięcia, a dotyczącej innych ksiąg wieczystych i innych działek objętych tym wnioskiem, aniżeli wskazane w apelacjach J. M. i T. Z.

Uczestnik postępowania J. M. w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącej na jego rzecz kosztów postępowania.

Zdaniem uczestnika, przepis art. 31 ust. 1 u.k.w.h. wyłącza stosowanie art. 250 k.p.c., który w tym postępowaniu nie mógł być stosowany, a więc i naruszony, a najważniejszą okolicznością jest brak prawomocnej decyzji o podziale działki nr (...) i o wywłaszczeniu jej wydzielonej części. Decyzja organu administracyjnego II instancji, na którą powołuje się kasacja, dotyczy innej działki aniżeli działka składającego odpowiedź na kasację uczestnika postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Chybiony okazał się zarzut nieważności postępowania w następstwie niedopuszczalności drogi sądowej, uzasadniony przez skarżącą związaniem Sądów prawomocną decyzją administracyjną. Sprawa o wpis w księdze wieczystej jest sprawą cywilną rozpoznawaną w postępowaniu sądowym nieprocesowym z zachowaniem wymogów określonych przepisami o postępowaniu wieczystoksięgowym (art. 626¹ k.p.c. – 626¹³ k.p.c.). Zarzut niedopuszczalności w sprawie drogi sądowej jest więc oczywiście błędny skoro do rozpoznawania takich spraw cywilnych powołane są sądy powszechne.

Odrębną kwestią jest związanie tych sądów prawomocną decyzją administracyjną, którego to związania nie można jednak utożsamiać – jak czyni to skarżąca – z niedopuszczalnością badania przez Sąd, czy decyzja taka w ogóle istnieje i jaka jest jej forma oraz treść. Dokument będący podstawą dokonania wpisu musi bowiem spełniać wymogi formalne, a nadto musi zawierać pełny zakres informacji niezbędnych do stwierdzenia, że powstało prawo podlegające ujawnieniu w księdze wieczystej. Chodzi zatem o ustalenie istnienia dokumentu spełniającego wymogi co do

formy i treści stosownej, w świetle obowiązujących przepisów, czynności prawnej. Sąd wieczystoksięgowy jest zatem zobowiązany do badania dołączonych do wniosku o wpis dokumentów, a więc także i dokumentów zawierających decyzje administracyjne, jeśli takie stanowią wymaganą przepisami podstawę dokonania wpisu. Badanie to, przeprowadzone stosownie do art. 626⁸ § 2 k.p.c., obejmuje zarówno samą formę dokumentu (por. art. 31 ust. 1 u.k.w.h.), jak i jego treść, bowiem zakres kognicji sądu wieczystoksięgowego obejmuje także ocenę, czy dany dokument stanowi uzasadnioną podstawę dokonania wpisu. Innymi słowy, ocena istnienia podstaw do dokonania wpisu obejmuje dwa aspekty – formalny, a więc dotyczący dokumentu mającego stanowić podstawę wpisu, oraz materialny, dotyczący samego prawa, które ma być wpisane (postanowienie SN z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CKN 372/00, LEX nr 52359).

Tymczasem Sąd odwoławczy w uzasadnieniu reformatoryjnego orzeczenia ustalił, że wnioskodawca nie przedstawił dokumentów stanowiących podstawę dokonania wpisu, a zarzuty naruszenia wymienionych w kasacji przepisów są chybione. Sąd drugiej instancji nie dopuścił się naruszenia przepisu art. 250 § 1 i 2 k.p.c., czyniąc ustalenie, że wnioskodawca nie przedstawił ostatecznej decyzji o wywłaszczeniu nieruchomości poprzedników prawnych obu apelujących, a z mocy przepisów szczególnych tylko taka decyzja stanowiła w 1977 r. i nadal stanowi podstawę do dokonania wpisu w księdze wieczystej na rzecz podmiotu uprawnionego w następstwie dokonanego wywłaszczenia. Podstawę orzeczenia sądowego, którym przecież jest także wpis może stanowić jedynie dokument odpowiadający szczegółowo określonym ustawowym wymogom (art. 31 ust. 1 u.k.w.h.). Zasadnie uznał Sąd drugiej instancji, że takich wymogów nie spełnia zalegająca w aktach sprawy kserokopia decyzji o wywłaszczeniu z dnia 17 lutego 1977 r., wobec braku podstaw do uznania jej za decyzję ostateczną w stosunku do obu apelujących. O takim przymiocie tej decyzji nie może świadczyć stwierdzenie ostatecznego charakteru zawarte w decyzji Wojewody X. z dnia 30 lipca 1977 r., bowiem ostateczną decyzją administracyjną wymienionego organu drugiej instancji utrzymano w mocy decyzję o wywłaszczeniu nieruchomości wydaną przez organ pierwszej instancji, ale tylko w części dotyczącej wywłaszczenia innej działki, aniżeli działki będące wówczas, tj. w 1977 r., przedmiotem własności poprzedników prawnych obu apelujących. W tej sytuacji Sąd odwoławczy nie naruszył obowiązków wynikających z art. 250 § 1 i § 2 k.p.c., bowiem nie było nawet podstaw do uznania przez Sąd za konieczne przejrzania oryginału decyzji organu administracyjnego pierwszej instancji o wywłaszczeniu nieruchomości, wobec braku postaw do uznania tej

decyzji za ostateczną w stosunku do poprzedników prawnych obu apelujących. Nie było również podstaw do żądania przez Sąd odwoławczy sporządzania odpisu z oryginału takiej decyzji, znajdującej się w innych aktach sądowych, a tylko odpis z oryginału ostatecznej decyzji administracyjnej o wywłaszczeniu nieruchomości mógłby stanowić pełnowartościową podstawę wpisu do księgi wieczystej i zapewniać bezpieczeństwo obrotu, spełniając cel, któremu służą księgi wieczyste (por. uzasadnienie postanowienia SN z dnia 9 marca 2004 r., V CK 448/03, niepubl.). Bezprzedmiotowe byłoby zatem korzystanie przez uczestników postępowania z uprawnienia wynikającego z art. 9 zd. 2 k.p.c., zarzutu naruszenia którego to przepisu przez Sąd odwoławczy skarżąca nie uzasadniła bliżej w kasacji.

Nie można było uznać za trafny zarzutu kasacji naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. uzasadnionego przekroczeniem granic zaskarżenia i rozstrzygnięciem przez Sąd odwoławczy co do niezaskarżonej części orzeczenia. Sąd ten uchylił bowiem tylko zaskarżone wpisy, a więc wpisy zakwestionowane obu merytorycznie rozpoznanymi apelacjami, co oznacza, że oddalając wniosek, choć nie określił bliżej zakresu tego oddalenia, oddalił go jedynie w części dotyczącej żądania wnioskodawcy dokonania wpisu w odniesieniu do nieruchomości tych tylko uczestników postępowania, którzy wnieśli apelacje kwestionując dokonanie dotyczących ich wpisów.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 393¹² k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., stosując pierwszy z wymienionych przepisów na mocy art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. 2005 r. Nr 13, poz. 98).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c.